

**Voorlopige
Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid**

Rapporten aan de Regering

**Introductie van
de Voorlopige Wetenschappelijke Raad
voor het Regeringsbeleid**

Taak, plaats en werkwijze

Inhoud

Voorwoord, pag. 3

Taak, Plaats en Werkwijze, pag. 6

Ontwerp van Wet, pag. 13

Memorie van toelichting, pag. 18

Voorwoord

Op 20 november 1972 is door mijn ambtsvoorganger de Voorlopige Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid geïnstalleerd.

Daarmee beschikt de regering over een orgaan, dat zijn volle aandacht kan richten op twee tot nu toe vaak verwaarloosde dimensies van het overheidsbeleid: de toekomst van onze samenleving op langere termijn en de wisselwerking tussen afzonderlijke ontwikkelingen in die samenleving.

Juist de laatste tijd wordt steeds duidelijker dat wij ons moeten realiseren waartoe op iets langere termijn ons gezamenlijk gedrag kan leiden en hoezeer in onze steeds kleiner wordende wereld onze beslissingen op anderen van invloed zijn.

Het is de taak van deze Raad om te wijzen op de mogelijke toekomstige gevolgen van de ontwikkelingen en beslissingen van vandaag en na te gaan hoe de ene ontwikkeling met de andere samenhangt. Dit kan ertoe bijdragen onaangename verrassingen te voorkomen en een beter, op die mogelijke toekomst afgestemd beleid te voeren.

De behoefte aan een dergelijke voorziening is reeds lang gevoeld en vele groepen en instanties hebben in de loop van het laatste decennium hun gedachten hierover laten gaan.

Aldus hebben ze bijgedragen aan de totstandkoming van het Koninklijk Besluit tot instelling van de Voorlopige Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid van 6 november 1972 en het ontwerp instellingswet W.R.R., dat inmiddels bij de Tweede Kamer der Staten-Generaal is ingediend.

Niet alleen in Nederland, maar ook in vele andere landen blijkt een toenemende behoefte te bestaan aan een instantie, die het inzicht kan verdiepen in de vele vaak ingewikkelde verbanden tussen factoren, die de ontwikkeling van onze samenleving bepalen, en die de overheden in staat moet stellen dit ontwikkelingsproces beter te sturen.

Nederland is echter een van de weinige landen, die hieraan, met

Voorwoord

de instelling van een Raad als deze, vorm heeft gegeven. Er blijkt dan ook internationaal een grote belangstelling voor dit experiment te bestaan.

Hoe de Raad de hem toebedachte taak zal vervullen, welke invloed hij zal uitoefenen en hoe hij tussen het ingewikkelde bestuursapparaat, het parlement en de vele onafhankelijke groepen en instellingen van de samenleving zal functioneren, zal de praktijk moeten uitwijzen. De bedoelingen van de regering dienaangaande zijn duidelijk in het wetsontwerp en de memorie van toelichting weergegeven.

Als de Raad zich goed ontwikkelt wordt het een kleine spin in een groot web. Dat 'web' wordt gevormd door informatiekanaalen in alle richtingen van onze samenleving. De Raad moet trachten uit te vinden, welke ontwikkelingen zich latent of manifest voltrekken, hij moet zich een oordeel vormen over de onderwerpen die in de beleidsvorming aan de orde zijn om ze te toetsen op hun consequenties op langere termijn op tal van gebieden; hij moet trachten de voortgang op wetenschappelijk gebied dienstbaar te maken aan het beleid. De Raad moet informatie selecteren en verwerken om daaruit voor de regering nuttige informatie te distilleren. Die informatie moet van belang zijn voor het beleid, dat wil zeggen op het juiste moment en in de juiste vorm ter beschikking komen.

Een Raad als deze ontwikkelt zich tussen uitersten van concrete beleidsadvisering en abstracte wetenschappelijke studie van de toekomst. Het eerste uiterste zal worden ervaren als bevoegdheidsoverschrijding, het andere uiterste, althans voor de voorbereiding van het algemene regeringsbeleid, als steriel. Ik hecht er persoonlijk veel waarde aan, dat het werk van de Raad beleidsrelevant is. Ik juich dan ook toe dat de Raad in een vroeg stadium met voorstellen is gekomen over de bevordering van een meer geïntegreerde beleidsvoorbereiding op belangrijke deelterreinen.

De Raad is een wetenschappelijke Raad. Dat woord wetenschap-

pelijk leidt nog wel eens tot verwarring. In de eerste plaats moet de Raad niet verward worden met de Raad van Advies voor het Wetenschapsbeleid, die een geheel andere taak heeft. In de tweede plaats betekent wetenschappelijk hier niet het studeren uitsluitend ter wille van de kennisvermeerdering. De Raad heeft een beleidsgerichte taak maar moet die wetenschappelijk uitvoeren, dat wil zeggen voortdurend ernaar streven zijn informatie en de door hem ontwikkelde alternatieven zo objectief mogelijk te geven, waarbij de uitkomsten van wetenschappelijk werk dienstbaar worden gemaakt aan het beleid, opdat de regering zijn voor de toekomst zo belangrijke beslissingen kan nemen na een politieke afweging op basis van gefundeerde informatie.

Ik acht het gewenst dat over het werk van de Raad een openbare discussie op gang komt. Daarom hecht ik veel belang aan openbaarheid van dit werk. Deze uitgave vormt een algemene introductie tot een serie van rapporten, die de Raad aan de regering zal uitbrengen.

Ik moge dit voorwoord besluiten met de hoop uit te spreken, dat deze rapporten aan hun doel zullen beantwoorden, namelijk de ontwikkeling van een wetenschappelijk gefundeerd kader, dat de regering ten dienste staat voor het stellen van prioriteiten en het voeren van een samenhangend beleid.

J. M. den Uyl,
minister-president

's-Gravenhage, 25 februari 1974

Taak, plaats en werkwijze

De Voorlopige Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid, ingesteld bij Koninklijk Besluit van 6 november 1972, is rond 1 maart 1973 met zijn werkzaamheden begonnen. Inmiddels is aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal aangeboden het ontwerp instellingswet W.R.R. (Zitting 1973-1974, nr. 12668). De grondtrekken van de opzet en taakomschrijving van de Raad, zoals vastgelegd in het Koninklijk Besluit van 6 november 1972, zijn in dit wetsontwerp behouden gebleven.

De Raad is thans samengesteld uit zes gewone leden, te weten: Dr. J. Kremers (voorzitter), Dr. Ir. W. J. Beek, Prof. Dr. C. J. F. Böttcher, Prof. Dr. J. S. Cramer, Ir. W. F. Schut en mevrouw Dr. H. M. in 't Veld-Langeveld.

Als buitengewone leden zijn aan de Raad toegevoegd: Prof. Dr. C. A. van den Beld, directeur van het Centraal Planbureau, Prof. Dr. G. Goudswaard, directeur-generaal voor de Statistiek, Drs. A. J. Middelhoek, voorzitter van de Commissie voor de Ontwikkeling van de Beleidsanalyse, Ir. Th. Quené, directeur-generaal voor de Ruimtelijke Ordening, Dr. A. J. M. van Tienen, directeur van het Sociaal en Cultureel Planbureau. De Raad wordt in zijn werkzaamheden bijgestaan door een bureau, dat onder leiding staat van de secretaris van de Raad, Drs. E.D.J. Kruijtbosch.

De Raad is gevestigd te 's-Gravenhage, Plein 1813, nr. 2 (tel. 070-614031).

In het bijgevoegde ontwerp instellingswet W.R.R. wordt de taak van de Raad als volgt omschreven:

a de regering wetenschappelijk gefundeerde informatie te verschaffen over ontwikkelingen die op langere termijn de samenleving kunnen beïnvloeden en daarbij tijdig te wijzen op tegenstrijdigheden en te verwachten knelpunten, probleemstellingen te formuleren ten aanzien van de grote beleidsvraagstukken en beleidsalternatieven aan te geven;

b een wetenschappelijk gefundeerd kader te ontwikkelen dat de regering ten dienste staat voor het stellen van prioriteiten en het voeren van een samenhangend beleid;

c ten aanzien van werkzaamheden op het gebied van toekomstonderzoek en planning op lange termijn, zowel binnen als buiten de overheid, voorstellen te doen inzake het opheffen van structurele tekortkomingen, het bevorderen van bepaalde onderzoeken en het verbeteren van communicatie en coördinatie.

Ten einde een begin te maken met de uitvoering van deze taak heeft de Raad een aantal onderwerpen geselecteerd. Daarbij heeft de Raad zich met name gericht op onderwerpen die belangrijke gevolgen hebben op langere termijn en waarbij meerdere departementen betrokken zijn.

Bij de opstelling van het voorlopig werkprogramma is bovendien gezocht naar een evenwicht tussen onderwerpen waarover de Raad zich op korte termijn een oordeel zou moeten vormen en onderwerpen die betrekking hebben op een op de langere termijn gerichte onderbouwing van de werkzaamheden van de Raad.

Naarmate dit laatste deel van het programma zich ontwikkelt zal de Raad in staat zijn de regering meer gefundeerd te informeren.

Het voorlopig werkprogramma omvat thans drie onderling samenhangende projecten, gericht op een op de langere termijn gerichte onderbouwing van de werkzaamheden van de Raad (vgl. taak a en b):

Project 1 *Systematische algemene toekomstverkenning*

Systematische algemene toekomstverkenning van de Nederlandse samenleving kan worden beschouwd als een hoofdtaak van de Raad. Een dergelijke toekomstverkenning verschaft een kader voor deelstudies en voorkomt dat daarbij telkens verschillende en onderling inconsistente veronderstellingen worden gemaakt. Tevens kan een dergelijke verkenning ertoe bijdragen, dat tot dusverre onvoorziene problemen worden opgespoord. Het doel van

Taak, plaats en werkwijze

het project is informatie te verschaffen over ontwikkelingen die op langere termijn de samenleving kunnen beïnvloeden, voor zover deze uit een oogpunt van overheidsbeleid van belang zijn of kunnen zijn. Het ligt in de bedoeling om een belangrijk deel van de naar verwachting omvangrijke werkzaamheden door andere instellingen binnen en buiten de overheid te doen uitvoeren. Het project wordt begeleid door een commissie onder voorzitterschap van Prof. Dr. J. S. Cramer; zij is voorshands samengesteld uit vertegenwoordigers van de Raad, het Centraal Bureau voor de Statistiek, het Centraal Planbureau, de Commissie voor de Ontwikkeling van de Beleidsanalyse, de Rijks Planologische Dienst en het Sociaal en Cultureel Planbureau.

Project 2 *Waarden en normen*

De maatschappelijke ontwikkeling wordt in sterke mate bepaald door de waarden en normen, die verschillende groepen in onze pluriforme samenleving hanteren bij hun eigen gedrag en bij de beoordeling van maatschappelijke ontwikkelingen. Inzicht in waardenpatronen en in de ontwikkeling daarvan is derhalve onontbeerlijk voor het signaleren van toekomstige probleemstellingen. In een oriënterende studie wordt nagegaan in hoeverre en op welke wijze de studie van waarden en normen door de Raad ter hand kan worden genomen en in hoeverre de middels een dergelijke studie verkregen informatie van belang kan zijn voor het overheidsbeleid. De leiding van het project berust bij mevrouw Dr. H. M. in 't Veld-Langeveld.

Project 3 *Buitenland*

De ontwikkeling van de Nederlandse samenleving wordt voor een belangrijk deel bepaald door invloeden van buiten. Ze vormen de grenzen waarbinnen de Nederlandse samenleving haar eigen ontwikkeling kan beïnvloeden. Het doel van het project is de invloeden van de buitenwereld zodanig te structureren, dat samenhangende probleemgebieden zichtbaar worden, die zich lenen voor

'bewaking' door bepaalde instellingen, die de Raad van de benodigde informatie zouden moeten voorzien. De leiding van dit project is opgedragen aan Prof. Dr. C. J. F. Böttcher.

Daarnaast omvat het voorlopig werkprogramma thans zes projecten die op kortere termijn moeten leiden tot voor de regering bruikbare adviezen. De projecten 4 en 5 hebben betrekking op de ad a en b genoemde taak, de projecten 6 tot en met 9 op de ad c genoemde taak.

Project 4 *Systematische analyse van lange-termijnplannen van de overheid*

Dit project houdt in, dat de werkzaamheden van alle ministeries systematisch worden gevolgd om aldus nieuwe ontwikkelingen tijdig te signaleren en in onderlinge samenhang te bezien. Wanneer de noodzaak daartoe met betrekking tot een bepaald onderwerp wordt gevoeld, worden projectgroepen voor nadere studie ingesteld.

Project 5 *Bevordering van de geïntegreerde beleidsvoorbereiding (lacunes)*

De Raad heeft na bestudering van de hem bekende beleidsvoornemens van de regering besloten bijzondere aandacht te vragen voor de bevordering van een geïntegreerd beleid op langere termijn op de volgende gebieden:

- a Europese Unie;
- b Structuur van de Nederlandse economie;
- c Energiebeleid op lange. e termijn;
- d Arbeidsmarktontwikkeling;
- e Onderwijs en vorming;
- f Gezondheidszorg en welzijnszorg;
- g Spreiding van inkomen, vermogen, kennis en macht.

De Raad heeft met betrekking tot de onder a, b en c genoemde be-

Taak, plaats en werkwijze

leidsterreinen een nader uitgewerkte probleemstelling en een voorstel aangaande de wijze waarop de behandeling van het betreffende onderwerp ter hand zou kunnen worden genomen, op 16 januari 1974 aan de regering aangeboden. Daarbij heeft de Raad ook voorstellen gedaan om te garanderen dat de samenhang tussen deze beleidsterreinen in het oog wordt gehouden. De onder d tot en met g genoemde onderwerpen zijn thans bij de Raad in studie.

Project 6 *Wetenschappelijke voorbereiding van het milieubeleid op lange termijn*

In een vroeg stadium van zijn werkzaamheden heeft de Raad een ad hoc-commissie, onder voorzitterschap van Dr. Ir. W. J. Beek, ingesteld voor dit onderwerp. De taak van de commissie was tweeledig (respectievelijk inhoudelijk en organisatorisch):

- Zij diende het terrein van de wetenschappelijke voorbereiding van het milieubeleid nader af te bakenen, aan te geven welke voor het milieu relevante beleidsterreinen in een integrale beschouwingwijze betrokken moeten worden en aan te geven welke wetenschappelijke disciplines daarbij een rol spelen en hoe onderzoekingen binnen deze disciplines op elkaar en op de eisen van het milieubeleid op lange termijn kunnen worden afgestemd.
- De commissie had mede tot taak het doen van een organisatorisch voorstel ten einde de op het gebied van de beleidsadvisering voor het geïntegreerde milieubeleid op lange termijn geconstateerde leemte meer definitief te kunnen opheffen. De commissie diende daarbij de in de toekomst gewenste relaties met andere bestaande instellingen voor de beleidsvoorbereiding duidelijk aan te geven.

Project 7 *Bevolkingsprognose*

Bevolkingsprognose kan uiteraard worden beschouwd als onderdeel van project 1, de systematische algemene toekomstverken-

ning. Omdat naar zijn mening een betere afstemming van de werkzaamheden op het gebied van de bevolkingsprognose op de behoeften, die bij de beleidsvoorbereiding bestaan, urgent is, heeft de Raad besloten dit onderwerp thans aan de orde te stellen. In het kader van deze studie, die plaatsvindt onder leiding van Prof. Dr. J. S. Cramer, vindt overleg plaats met de Staatscommissie Bevolkingsvraagstuk (Commissie Muntendam).

Project 8 *Verhouding centrale overheid tot lagere overheden*

Op grond van de overweging dat er op het gebied van de bestuurlijke organisatie in Nederland een aantal belangrijke knelpunten bestaat en de opheffing daarvan mede van groot belang moet worden geacht voor de planning op lange termijn, verricht de Raad ter zake een oriënterende studie. De studie is gericht op het doen van voorstellen omtrent de wijze waarop op middellange en lange termijn de oplossing van de bestaande problematiek kan worden bevorderd. Bij dit project, dat onder leiding staat van Ir. W. F. Schut, is een aantal externe deskundigen betrokken.

Project 9 *Interdepartementale coördinatie en taakverdeling*

Terzake wordt, mede in relatie tot project 8, een oriënterende studie verricht in samenwerking met de directeur Overheidsorganisatie en -automatisering van het ministerie van Binnenlandse Zaken. De studie heeft met name betrekking op de organisatie van de planning bij de rijksoverheid, de horizontale coördinatie en de taakverdeling van de departementen.

Bij de uitvoering van zijn taak onderhoudt de Raad veelvuldige contacten met overheidsdiensten, openbare en particuliere instellingen in binnen- en buitenland. Deze contacten zijn voor de Raad van grote betekenis omdat de Raad aldus geïnformeerd kan worden over ontwikkelingen in de verschillende sectoren van de samenleving. Daarnaast zijn zij onontbeerlijk omdat de Raad mede steunt op de uitkomsten van door andere instellingen verricht onderzoek. De omstandigheid dat de Raad een college van advies en

Taak, plaats en werkwijze

bijstand is ten dienste van de regering, betekent niet dat de Raad niet toegankelijk zou zijn voor derden. De Raad tracht door zijn werkzaamheden bij te dragen tot een meer gefundeerde gedachtenvorming over de gewenste ontwikkeling van de Nederlandse samenleving. Een noodzakelijke voorwaarde daartoe is de openbaarmaking van de rapporten van de Raad. Om de discussie over deze rapporten in brede kring te bevorderen zullen zij in een door de Staatsdrukkerij uitgebrachte reeks 'Rapporten aan de regering' worden gepubliceerd. Deze reeks zal uitsluitend finale rapporten bevatten. Daarnaast is in voorbereiding een uitgave middels welke de Raad in een vroegtijdig stadium informatie wil verschaffen over wijzigingen in het werkprogramma, de werkwijze en de voortgang van de werkzaamheden. De Raad is momenteel doende de procedures op te stellen om de communicatie met groepen in de samenleving concrete vorm te geven. Op die manier wil hij, waar mogelijk, niet alleen het breder publiek bij zijn werkzaamheden betrekken, maar het ook voor externe deskundigen mogelijk maken, tijdig bijdragen te leveren. Aldus hoopt de Raad de discussie over de wijze waarop de taak die aan hem is opgedragen wordt uitgevoerd zoveel mogelijk te verbreden. Het behoeft nauwelijks betoog dat de Raad, mede gelet op de omvangrijkheid van zijn taak, geruime tijd zal nodig hebben om tot ontwikkeling te komen. Daarbij kan de Raad de inbreng en kritische begeleiding van velen in onze samenleving niet ontberen.

J. Kremers,
voorzitter

's-Gravenhage, 25 februari 1974

Ontwerp van Wet tot instelling van een Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid ¹⁾

Wij Juliana, bij de gratie Gods, Koningin der Nederlanden, Prinses van Oranje-Nassau, enz., enz., enz.

12

13

Allen, die deze zullen zien of horen lezen, saluut! doen te weten:
Alzo Wij in overweging genomen hebben, dat het voor de vorming van het regeringsbeleid wenselijk is stelselmatig informatie te verkrijgen over ontwikkelingen die op langere termijn de samenleving kunnen beïnvloeden,
dat daartoe kan worden bijgedragen door een vast college van advies en bijstand in te stellen ter vervanging van de Voorlopige Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid:
Zo is het dat Wij, de Raad van State gehoord, en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

Artikel 1 Er is een Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid, verder te noemen de Raad.

Artikel 2 De Raad heeft tot taak:

- a* de Regering wetenschappelijk gefundeerde informatie te verschaffen over ontwikkelingen die op langere termijn de samenleving kunnen beïnvloeden en daarbij tijdig te wijzen op tegenstrijdigheden en te verwachten knelpunten, probleemstellingen te formuleren ten aanzien van de grote beleidsvraagstukken en beleidsalternatieven aan te geven;
- b* een wetenschappelijk gefundeerd kader te ontwikkelen dat de regering ten dienste staat voor het stellen van prioriteiten en het voeren van een samenhangend beleid;
- c* ten aanzien van werkzaamheden op het gebied van toekomstonderzoek en planning op lange termijn, zowel binnen als buiten de overheid, voorstellen te doen inzake het opheffen van structurele tekortkomingen, het bevorderen van bepaalde onderzoekingen en het verbeteren van communicatie en coördinatie.

¹ Ontwerp instellingswet W.R.R. (Zitting 1973-1974, nr. 12668).

Artikel 3 1 De Raad bestaat uit ten minste vijf en ten hoogste negen leden, de voorzitter daarbij inbegrepen.

2 Wij benoemen op voordracht van Onze Minister-President, Minister van Algemene Zaken, gedaan in overeenstemming met het gevoelen van de Raad van Ministers, de voorzitter en de overige leden van de Raad.

3 Hun wordt, tenzij Wij anders bepalen, bij het bereiken van de vijftenzestigjarige leeftijd door Ons ontslag verleend met ingang van de eerstvolgende maand.

4 De voorzitter en de overige leden worden, behoudens door Ons tussentijds verleend ontslag, benoemd voor vijf jaren. Zij zijn eenmaal terstond wederbenoembaar.

5 Hij die is benoemd ter vervulling van een tussentijds opengevallen plaats, treedt af op hetzelfde tijdstip waarop degene in wiens plaats hij is benoemd, zou moeten aftreden.

Artikel 4 1 Het ambt van voorzitter van de Raad is een volledige betrekking.

2 De overige leden van de Raad stellen ten minste een zodanig deel van hun werktijd aan de Raad ter beschikking, als overeenkomt met twee werkdagen per week.

3 In uitzonderlijke gevallen kan door Onze Minister-President, Minister van Algemene Zaken worden bepaald, dat het in het voorgaande lid genoemde deel van de aan de Raad ter beschikking gestelde werktijd wordt verminderd.

Artikel 5 De rechtspositie van de voorzitter en de overige leden wordt nader geregeld bij Algemene Maatregel van Bestuur.

Artikel 6 1 Er zijn buitengewone leden, die de Raad van advies kunnen dienen.

2 De Raad kan aan Onze Minister-President, Minister van Algemene Zaken, voorstellen doen ter zake van de benoeming tot buitengewoon lid.

3 Wij benoemen op voordracht van Onze Minister-President, Minister van Algemene Zaken, gedaan in overeenstemming met het

gevoelen van de Raad van Ministers, de buitengewone leden van de Raad.

Artikel 7 1 De Raad heeft een bureau, dat onder leiding van een secretaris de Raad in zijn werkzaamheden bijstaat.
2 Wij benoemen op voordracht van Onze Minister-President, Minister van Algemene Zaken de secretaris van de Raad.

Artikel 8 1 De Raad steunt bij de uitvoering van zijn taak mede op de uitkomsten van door andere instellingen verricht onderzoek.
2 Diensten en instellingen van de centrale overheid en van de lagere publiekrechtelijke organen zijn gehouden aan de Raad de benodigde informatie te verschaffen.
3 De Raad kan zich rechtstreeks tot andere instellingen en personen wenden met een verzoek om informatie.
4 Onze Ministers dragen er zorg voor dat de Raad, voor zover zulks dienstig kan zijn voor de uitoefening van zijn taak, tijdig in kennis wordt gesteld van het toekomstonderzoek dat onder hun verantwoordelijkheid wordt verricht en de resultaten daarvan alsmede van veronderstellingen en voornemens voor het beleid op lange termijn.

Artikel 9 1 De Raad kan rechtstreeks in overleg treden met ambtelijke en niet-ambtelijke deskundigen.
2 De Raad kan commissies instellen. Voor de medewerking van ambtelijke deskundigen behoeft hij de instemming van Onze betrokken Ministers.
3 De Raad kan op zijn terrein rechtstreeks internationale contacten onderhouden.

Artikel 10 De Raad kan zelfstandig verzoeken bepaalde studies of onderzoekingen te doen ondernemen. Dit geschiedt door tussenkomst van Onze betrokken Ministers, voor zover het diensten en instellingen, werkzaam onder hun verantwoordelijkheid, betreft.

Ontwerp van wet

Artikel 11 De Voorzitter en de overige leden van de Raad zijn verplicht tot geheimhouding van hetgeen hun bij de uitoefening van hun taak ter kennis is gekomen, voor zover die verplichting uit de aard der zaak volgt of aan hen uitdrukkelijk is opgelegd.

Artikel 12 1 De Raad brengt zijn rapporten aan de regering uit door tussenkomst van Onze Minister-President, Minister van Algemene Zaken.

2 Onze Minister-President, Minister van Algemene Zaken stelt de Raad in kennis van de bevindingen van de Raad van Ministers betreffende deze rapporten.

3 De Raad van Ministers hoort de Raad op diens verzoek naar aanleiding van de in het voorgaande lid genoemde bevindingen.

Artikel 13 1 De door de Raad aan de regering uitgebrachte rapporten zijn in beginsel openbaar.

2 De Raad publiceert deze rapporten na kennisneming door de Raad van Ministers.

Artikel 14 De Raad kan nadere regelen stellen voor zijn werkwijze.

Overgangs- en Slotbepalingen

Artikel 15 De zittingsperiode van de bij het in werking treden van deze Wet te benoemen leden van de Raad eindigt op 1 januari 1978.

Artikel 16 Deze Wet kan worden aangehaald als Instellingswet W.R.R.

Artikel 17 Ons besluit van 6 november 1972, *Stb.* 590, wordt ingetrokken.

Artikel 18 Deze Wet treedt in werking op een door Ons te bepalen tijdstip.

Lasten en bevelen, dat deze in het *Staatsblad* zal worden geplaatst en dat alle ministeriële departementen, autoriteiten, colleges en ambtenaren, wie zulks aangaat, aan de nauwkeurige uitvoering de hand zullen houden.

16

17

Gegeven

*De Minister-President,
Minister van Algemene Zaken,*

Memorie van toelichting

1 Voorgeschiedenis

Met de instelling van de Voorlopige Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid bij Koninklijk besluit van 6 november 1972 (Stb. 590) is een ruim twaalfjarige periode van beraad en voorbereiding afgesloten. In het begin van deze periode is de aandacht vooral gericht geweest op de vraag, hoe de in ons land in opkomst zijnde beoefening van de sociale wetenschappen zou kunnen bijdragen tot de voorbereiding van het regeringsbeleid. Met het oog daarop is in 1959 een overlegorgaan gevormd – de zgn. Contactcommissie Overheid/Sociaal-Wetenschappelijke Raad van de Koninklijke Nederlandse Academie van Wetenschappen – met vertegenwoordigers van departementen en wetenschappelijke instellingen. De gedachtenwisseling in deze commissie heeft al spoedig geleid tot een verbreding van de vraagstelling en tot een verlegging van het accent naar het beleid op lange termijn. De wetenschap als geheel zou, in samenwerking met de departementen, de belangrijkste processen die bepalend zijn voor de maatschappelijke ontwikkeling – zoals de bevolkingsgroei, de technologische ontwikkeling, de industrialisering, de urbanisatie, de welvaartsontwikkeling en de wijzigingen in waarden en normen – in hun onderlinge samenhang en wisselwerking moeten bestuderen. Aldus zou een beter inzicht kunnen worden verkregen in de toekomstige ontwikkeling van de samenleving. Met behulp hiervan zou aan het regeringsbeleid op lange termijn in de onderscheidene sectoren van overheidszorg een wetenschappelijke fundering kunnen worden gegeven ¹).

Deze doelstelling onderschrijvende ²), heeft de Regering in april 1968 de Commissie Voorbereiding Onderzoek Toekomstige Maatschappijstructuur ingesteld. Deze commissie heeft het vraagstuk

¹ Rapport van de werkgroep uit de Contactcommissie Overheid/Sociaal-Wetenschappelijke Raad, 1965.

² Installatierede Minister van Onderwijs en Wetenschappen, Kamerstuk **10 914** bijlage II, zitting 1970-1971.

van een andere kant benaderd en in het bijzonder gewezen op het onvoldoende op elkaar afgestemd zijn van de bestaande vormen van planning op deelterreinen en op het noodzakelijk tekort schieten van alle deelplanning, zolang op de mogelijke ontwikkeling op lange termijn van de samenleving als geheel geen beter zicht zou zijn verkregen. Daarbij is er tevens de aandacht op gevestigd, dat ook in ons land de zogenaamde facetplanning slechts op een beperkt gebied tot ontwikkeling is gekomen en in het bijzonder is achtergebleven op het gebied van het maatschappelijk en cultureel welzijn. Op grond van deze bevindingen heeft de Commissie waardevolle voorstellen gedaan om in de gesignaleerde lacunes organisatorisch te voorzien.

Op de aanbevelingen van de Commissie Voorbereiding Onderzoek Toekomstige Maatschappijstructuur¹⁾ is voortgebouwd door de Commissie Interdepartementale Taakverdeling en Coördinatie, die in december 1969 is ingesteld ten einde adviezen op te stellen voor de kabinetsformatie 1971. Voor wat het onderhavige wetsontwerp betreft, heeft de commissie in haar eindrapport²⁾ aanbevolen over te gaan tot de instelling van een Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid, die tot taak zou krijgen: (1) het ontwerpen van een toekomstvisie van de maatschappij ten behoeve van de beleidsvorming op langere termijn, (2) het aangeven van de probleemvelden ten aanzien waarvan de toekomstige ontwikkeling het stellen van prioriteiten noodzakelijk maakt, en (3) het coördineren van de wetenschappelijke bureaus van de overheid, onder andere om overlappingsen en lacunes te signaleren en op te heffen.

In het eindrapport van de formatiewerkzaamheden van het Kabinet-Biesheuvel d.d. 6 juli 1971 (stuk nr. 11389, bijlage nr. 3) is onder punt D.2 de afspraak vastgelegd: „Er zal een Wetenschappelij-

¹⁾ Kamerstuk 10 914, zitting 1970-1971.

²⁾ Bestuursorganisatie bij de kabinetsformatie 1971; rapport van de Commissie Interdepartementale Taakverdeling en Coördinatie, 's-Gravenhage, Staatsuitgeverij, 1971.

ke Raad voor het Regeringsbeleid worden gevormd onder directe verantwoordelijkheid van de Minister-President. Het bureau van deze raad zal ressorteren onder Algemene Zaken."'. Op 9 juni 1972 heeft de Regering in beginsel haar goedkeuring gehecht aan een uitgewerkte opzet en taakomschrijving van de in te stellen Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid (gepubliceerd in de *Nederlandse Staatscourant* van 16 juni 1972¹). In aansluiting hierop is het eerdergenoemde Koninklijk besluit van 6 november 1972 tot stand gekomen, waarbij de Voorlopige Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid is ingesteld. Daarbij heeft de Regering er geen misverstand over laten bestaan²) dat zij de Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid steeds heeft gezien als een college van advies en bijstand in de zin van artikel 87 van de Grondwet, dat zou moeten berusten op de wet. Bij de installatie van de Voorlopige Raad heeft de Regering er bij monde van de toenmalige Minister-President op gewezen, dat gelet op de onzekerheid aangaande het tijdstip waarop de parlementaire behandeling van een daartoe strekkend wetsontwerp zou kunnen zijn voltooid, overwegingen van urgentie haar hadden geleid tot het treffen van een voorlopige voorziening. In de regeringsverklaring van 28 mei 1973 is de betekenis van het werk dat aan de Voorlopige Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid is opgedragen opnieuw onderstreept.

2 De Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid (W.R.R.)

a De grondtrekken van de opzet en taakomschrijving van de Voorlopige Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid zijn in het thans ingediende wetsontwerp behouden gebleven. De met betrekking tot de Voorlopige Wetenschappelijke Raad

¹ Rectificatie van zetfouten in de *Nederlandse Staatscourant* van 20 juni 1972.

² *Nederlandse Staatscourant* dd. 16 juni 1972; memorie van toelichting op de begroting 1973 van Algemene Zaken; installatierede Minister-President dd. 20 november 1972, *Nederlandse Staatscourant* dd. 20 november 1972.

voor het Regeringsbeleid getroffen en thans voor de W.R.R. voorgestelde regeling, heeft een onvermijdelijk experimenteel karakter. Hoewel in verscheidene westerse landen reeds geruime tijd de behoefte aan een soortgelijk orgaan tot uitdrukking wordt gebracht, is nog nergens het eindstadium van voorbereiding bereikt. Over de aard van het vraagstuk bestaat internationaal weinig verschil van opvatting. De taken waarmee de overheid wordt belast nemen toe in aantal, omvang, ingewikkeldheid en onderlinge verwevenheid. Hierbij wordt de versnelling in de veranderingen die de maatschappij ondergaat, zowel materieel als geestelijk, een steeds meer complicerende factor. Steeds moeilijker wordt het beslissingen te nemen waarbij niet alleen de neveneffecten in andere sectoren van de samenleving, maar ook toekomstige ontwikkelingen zijn voorzien, juist zijn getaxeerd en verrekend.

In verband met deze problematiek staat reeds jaren ter discussie, ook internationaal, hoe regeringen en andere bestuursorganen kunnen worden voorzien van een instrumentarium dat tot een verantwoorde beleidsvorming kan bijdragen door het stelselmatig verschaffen van wetenschappelijke informatie over ontwikkelingen die de samenleving op langere termijn kunnen beïnvloeden.

In ons land zijn de gedachten uitgegaan naar de instelling van een orgaan dat, dusdoende, de aandacht moet vestigen op wat nog latent is en moet trachten te onderscheiden wat in de actuele ontwikkelingen van voorbijgaande dan wel van blijvende betekenis is. In het verlengde van deze activiteit zou dit orgaan tijdig kunnen wijzen op tegenstrijdigheden en te verwachten knelpunten, ten aanzien van de grote beleidsvraagstukken probleemstellingen kunnen formuleren en beleidsalternatieven kunnen aangeven.

b De Regering is zich ervan bewust dat de toenemende versnelling van de maatschappelijke veranderingen en de toenemende verstrengeling van de maatschappelijke vraagstukken het bijzonder moeilijk maken om inderdaad de gewenste greep op de toekomst te verkrijgen. Dit besef kan terecht ertoe manen de verwachtingen niet te hoog te spannen. Het kan echter, naar het oordeel van de Regering, niet ontslaan van de plicht bestaande mo-

Memorie van toelichting

gelijkheden te benutten en in elk geval daartoe datgene te ondernemen wat onder de gegeven omstandigheden het overzicht over de samenleving en het inzicht in de toekomstige ontwikkeling daarvan kan vergroten.

Bij het beraad over de hiertoe te treffen voorziening is uitgegaan van het gegeven dat moest worden voorzien in een leemte, zoals hierboven onder punt *a* nader is toegelicht. Dit gegeven hield in dat het mogelijk moest zijn een orgaan te creëren dat noch op het vlak van de beleidsvoorbereiding en -vaststelling, noch op dat van de beleidsuitvoering en -controle met reeds bestaande organen in botsing zou behoeven te komen. Deze bestaande organen bestrijken zonder uitzondering slechts bepaalde sectoren of facetten van het beleid. De raad is niet bedoeld om binnen deze sectoren of facetten als een concurrerende instantie op te treden. Het is daarentegen juist de taak van de raad de werkzaamheden van al deze verschillende instanties in hun consequenties voor de toekomst te analyseren en op hun onderlinge consistentie te bezien, de Regering te wijzen op eventuele discrepanties en de daarmee corresponderende beleidsalternatieven. De doelstelling van een harmonische inpassing in het bestaande bestel, met behoud van de mogelijkheid van een geleidelijke groei al naar gelang de behoefte daaraan en de wenselijkheid daarvan in de praktijk zouden blijken, is in verscheidene bepalingen van dit wetsontwerp terug te vinden.

c De formulering van de taak van de W.R.R. heeft, ten einde ieder misverstand daaromtrent te vermijden, een redactiewijziging ondergaan ten opzichte van vorige taakomschrijvingen. De Commissie Interdepartementale Taakverdeling en Coördinatie heeft in haar eindrapport voorgesteld, de W.R.R. onder meer te belasten met „het ontwerpen van een toekomstvisie van de maatschappij”. Het Koninklijk besluit van 6 november 1972 spreekt van „adviseren over de ontwikkeling van de samenleving op lange termijn”. In beide formuleringen kan gelezen worden dat van de Raad wordt verwacht dat hij – zij het wetenschappelijk gefundeerd en strevend naar objectiviteit – een eigen oordeel zou geven over de weg die de Nederlandse samenleving zou moeten

inslaan. Om duidelijk vast te stellen dat zulks niet is bedoeld, zijn in artikel 2, sub *a* van dit wetsontwerp de termen „adviseren“ over „de ontwikkeling van de samenleving“ vervangen door „wetenschappelijk gefundeerde informatie te verschaffen over ontwikkelingen die op langere termijn de samenleving kunnen beïnvloeden“.

In het besef, dat in een open maatschappij als die van Nederland de ontwikkelingen niet los kunnen worden gezien van wat er zich in de ons omringende wereld afspeelt, zal de raad stelselmatig informatie moeten verschaffen over de toekomstige ontwikkelingsmogelijkheden van de Nederlandse samenleving en daardoor moeten bijdragen tot een meer systematische bezinning op de vraag, voor welke mogelijkheden al dan niet wordt gekozen. Hiertoe zal de raad zowel manifeste als latente maatschappelijke ontwikkelingen moeten registreren en in hun samenhang en wisselwerking moeten analyseren. Hij zal daarbij kunnen ontwaren dat sommige van deze ontwikkelingen op den duur niet met elkaar in overeenstemming zijn te brengen en dat lange-termijnplannen op het ene deelterrein strijdig zijn met soortgelijke plannen op andere deelterreinen. De raad wordt geacht voor dergelijke discrepanties te waarschuwen, de keuzemogelijkheden helder te presenteren en de consequenties van elk van hen zo goed mogelijk aan te geven. Het objectief afwegen van deze consequenties vormt het grensgebied tot waar de raad zich zal kunnen begeven. Het is niet aan de raad de lange-termijndoelstellingen van de Nederlandse samenleving te bepalen. Hij beperkt zich tot het verschaffen van het wetenschappelijk gefundeerd kader (artikel 2, sub *b*) waarbinnen de Regering haar prioriteiten kan stellen en haar lange-termijndoelstellingen kan kiezen die vervolgens kunnen worden onderworpen aan het gemeen overleg met de Staten-Generaal en aan de openbare discussie. De resultaten van dit overleg en deze discussie zullen weer nieuwe elementen opleveren voor volgende rapporten van de raad, die op hun beurt het overleg in volgende stadia zullen kunnen beïnvloeden. Aldus kan de instelling van dit college een belangrijke grondslag bieden voor een meer gefundeerde gedachtevorming en discussie over de gewenste ontwik-

Memorie van toelichting

keling van de Nederlandse samenleving, binnen een kader dat in geleidelijk toenemende mate een meer verantwoorde keuze tussen verschillende opvattingen mogelijk maakt.

De Regering acht het tevens van groot belang dat de Staten-Generaal over een Raadsrapport als zodanig in enigerlei vorm met haar in overleg zullen kunnen treden. Daarmee zal de mogelijkheid zijn geschapen om de ontwikkelingen die op de lange termijn de samenleving kunnen beïnvloeden en de grote beleidsalternatieven in het gemeen overleg te betrekken. In elk geval zullen niet alleen bij de beleidsvoorbereiding, maar ook bij de parlementaire behandeling van afzonderlijke beleidsvoornemens van de regering, de doelstellingen voor de korte en middellange termijn kunnen worden getoetst aan de lange-termijnkaders die door de raad in zijn openbare rapporten zullen zijn aangegeven (artikel 2, sub *b*). Op deze wijze zal de raad ook rechtstreeks van nut kunnen zijn voor de Staten-Generaal. De omstandigheid dat de raad een college van advies en bijstand is dat ten dienste staat van de Regering sluit daarnaast niet uit dat de raad toegankelijk zal zijn voor parlementsleden voor het verstrekken van de informatie waaraan zij behoefte mochten hebben.

Naast zijn rapporterende en oriënterende taken heeft de W.R.R. ook een stimulerende taak gekregen met betrekking tot de werkzaamheden die elders, zowel binnen als buiten de overheid, worden verricht op het gebied van toekomstonderzoek en lange-termijnplanning (artikel 2, sub *c*, artikel 10).

Door de aard van zijn opdracht, gegeven in artikel 2, sub *a* en *b* – het bijdragen tot het voeren van een geïntegreerd beleid op lange termijn – en door de centrale plaats die hij inneemt temidden van alle beleids-, advies- en onderzoekinstanties en door zijn afhankelijkheid van anderen voor de informatie die hij heeft – zie hieronder sub *d* – is de W.R.R. bij uitstek in een positie om het gebied waarop toekomstonderzoek en lange-termijnplanning wordt verricht te kunnen overzien. De raad zal veelvuldig in contact treden met de instanties, die daarbij zijn betrokken. De werkzaamheden van deze instanties vormen voor de raad een onmisbare bijdrage voor zijn eigen werk. Andersom zal de raad door het leggen van

nieuwe contacten en door het bevorderen van de samenwerking aan de taken van de betrokken instanties in toenemende mate een ruimer perspectief kunnen geven.

De raad zal bij zijn werk gewaar worden dat toekomstonderzoek en lange-termijnplanning in sommige sectoren zijn achtergebleven en dat werkzaamheden op onderscheidene deelgebieden onvoldoende op elkaar zijn afgestemd. Om aan zijn opdracht te voldoen zal de raad ertoe moeten bijdragen dat hierin de noodzakelijke verbeteringen worden tot stand gebracht. Hij zal van zijn bevindingen ter zake kunnen doen blijken in zijn openbare rapporten en ook rechtstreeks voorstellen kunnen doen, onder meer aan de verantwoordelijke ministers. Hij zal initiatieven kunnen nemen om bepaalde studies en onderzoeken te doen ondernemen (artikel 10) en voorts een stimulerende invloed kunnen uitoefenen door middel van zijn contacten met overheidsdiensten, openbare en particuliere instellingen (artikel 8.2, 8.3 en 9.1) en door middel van de geregelde samenwerking met de buitengewone leden die aan de raad zijn toegevoegd (zie toelichting op artikel 6.1).

d Uit de boven weergegeven taakomschrijving blijkt dat de invloed van de W.R.R. – op de voorbereiding van het beleid voor de korte en middellange termijn, op het gemeen overleg van Regering en Staten-Generaal en op de gedachtenvorming in ruimere kring – wordt uitgeoefend op indirecte wijze.

Ten einde aan de taakuitoefening van de raad kracht bij te zetten, is een aantal voorzieningen getroffen. Met dit doel is voor het in te stellen orgaan de vorm gekozen van een vast college van advies en bijstand, in de zin van artikel 87 van de Grondwet. Vanuit zijn onafhankelijke positie zal de W.R.R. zich door tussenkomst van de Minister-President tot de Ministerraad kunnen richten en zal hij, als enige van alle colleges van advies en bijstand, naar aanleiding van door hem uitgebrachte rapporten, de mogelijkheid hebben om van gedachten te wisselen met de Ministerraad als geheel. Daarbij waarborgt de openbaarheid van zijn rapporten dat met zijn inzichten reeds in een vroegtijdig stadium terdege rekening kan worden gehouden. Voorts kan in dit verband worden gewezen op de samenwerkingsvormen waarin is voorzien door de arti-

Memorie van toelichting

kelen 6, 8, 9 en 12 van het wetsontwerp. Deze houden enerzijds voor de W. R. R. ruime mogelijkheden in voor het ontplooiën van eigen initiatieven en anderzijds voor met name de departementen de verplichting om de raad te voorzien van de informatie die hij behoeft.

De met dit wetsontwerp aan de Staten-Generaal ter goedkeuring voorgelegde regeling, kan de raad naar het oordeel van de Regering een gunstige uitgangspositie bieden om met de talrijke bestuurs- en adviesorganen en wetenschappelijke instellingen die bij zijn werk zullen moeten worden betrokken, een goede samenwerking tot stand te brengen en de hem toegedachte functie te gaan vervullen.

Naar verwachting zal de raad enkele jaren nodig hebben om tot volledige ontwikkeling te komen. Zijn taak omspant de gehele samenleving in al zijn sectoren en facetten. Voor een doelmatige aanpak van zijn taak zal hij, bij gebrek aan voorbeelden, zelf een methodiek moeten ontwikkelen en zullen vele contacten nog moeten worden gelegd, in binnen- en buitenland. Deze omstandigheid is voor de Regering een van de redenen geweest om, toen eenmaal een bevredigende oplossing voor de opzet en taakomschrijving was gevonden, aanstonds tot de instelling van een voorlopige Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid over te gaan.

Voor de aspecten aangaande de samenstelling, de werkwijze, taken en bevoegdheden van de raad, waarop in dit algemene gedeelte geen bijzondere aandacht is gevestigd, zij verwezen naar de artikelsgewijze toelichting op dit wetsontwerp.

3 *Artikelsgewijze toelichting*

Artikel 1 en 2 De toelichting op deze artikelen is gegeven in het algemeen gedeelte van deze memorie.

Op deze plaats kan er nog in het bijzonder op worden gewezen dat het in de bedoeling van de Regering ligt om de opbouw van de W.R.R. zo min mogelijk te vertragen door de raad harerzijds te benaderen met eigen adviesaanvragen. Voor de eerstkomende jaren

zal het initiatief zoveel mogelijk worden gelaten aan de raad; hoe-
wel het voor de hand licht dat omtrent het programma van werk-
zaamheden van de raad overleg met de Regering zal plaatsvin-
den.

Artikel 3 Bij de samenstelling van de raad worden twee alge-
mene criteria in acht genomen.

Ten eerste worden de leden geselecteerd op grond van hun per-
soonlijke kwaliteiten ten aanzien van de door de raad te vervullen
taken. Het ligt voor de hand daarbij in eerste instantie te denken
aan mensen van erkend wetenschappelijk niveau. De leden zullen
echter ook over de grenzen van hun eigen wetenschap heen moe-
ten kunnen zien en in teamverband kunnen werken. Het vraagstuk
van de toekomstige ontwikkeling van de samenleving moet hun
bijzondere belangstelling hebben en daarbij moeten zij beschik-
ken over voldoende maatschappelijk en bestuurlijk inzicht.

Ten tweede dient de raad als geheel binnen de grenzen van het
mogelijke op wetenschappelijk niveau de veelzijdigheid van de
samenleving te weerspiegelen. Daarbij moet niet alleen rekening
worden gehouden met de vertegenwoordiging van de belangrij-
ste wetenschappelijke disciplines, maar eveneens met de ver-
scheidenheid van geestelijke en maatschappelijke stromingen in
onze samenleving. In de praktijk zal het onmogelijk zijn alle aspec-
ten volledig bij de samenstelling van de raad te verwerken. Eenzij-
digheid in de samenstelling zal echter zoveel mogelijk moeten
worden vermeden.

De voorzitter en de overige leden worden benoemd voor vijf ja-
ren. Zij dienen een team te vormen. Het is om deze reden, dat, in-
dien vervanging van een lid door omstandigheden noodzakelijk
is, de vervanger aan de werkzaamheden deelneemt gedurende de
nog resterende jaren van de zittingsperiode van de raad in zijn
oorspronkelijke samenstelling. Na verloop van vijf jaren wordt de
samenstelling van de raad in zijn geheel onder de loep genomen.
Het artikel biedt de mogelijkheid, dat daarbij zowel de continuïteit
van de werkzaamheden als de vernieuwing van de samenstelling
van de raad aandacht kunnen krijgen. Het bepaalde in lid 3 maakt

Memorie van toelichting

het daarnaast ook mogelijk een voormalig lid opnieuw te benoemen na een periode van werkzaamheden buiten de raad.

Artikel 4 Het ambt van voorzitter van de raad is een volledige betrekking. Voor de overige leden geldt dat zij een belangrijk deel van hun tijd voor de werkzaamheden van de raad beschikbaar stellen. Dit is noodzakelijk in verband met de zware taak die aan de raad is opgedragen. Hierbij kan worden opgemerkt dat de leden niet alleen moeten deelnemen aan vergaderingen van de raad, maar ook aan voorbereidende werkzaamheden – onder meer door leiding te geven aan door de raad ingestelde commissies – en contacten moeten onderhouden met wetenschappelijke en andere instellingen, die basismateriaal moeten leveren voor de rapporten van de raad. Bij de concretisering van het bovengenoemde uitgangspunt is overwogen dat het hier gaat om de instelling van een nieuw orgaan hetwelk, zeker in de aanloopperiode van zijn werkzaamheden, nog in een experimentele fase verkeert. Het is gebleken dat in deze fase het beoogde doel – een kwalitatief zo goed mogelijke samenstelling van de raad – het best bereikt kan worden door af te zien van een maximale eis met betrekking tot de beschikbaar te stellen werktijd van de overige leden. Daarom is volstaan met hetgeen in het tweede en derde lid is geregeld. De Regering sluit evenwel niet uit dat op den duur, wanneer de raad een vaste plaats in het bestel heeft ingenomen, aan een andere regeling de voorkeur zal moeten worden gegeven.

Artikel 6 Aan de raad kunnen buitengewone leden worden toegevoegd met een adviserende functie. Zij dragen uiteindelijk géen verantwoordelijkheid voor de door de raad uit te brengen rapporten. Het buitengewoon lidmaatschap is in het bijzonder in de wet opgenomen om voor een goede verbinding te zorgen tussen de raad en de belangrijkste overheidsinstellingen waarvan het werk nauw verband houdt met het werk van de raad.

De Regering is voornemens bij het in werking treden van deze wet in ieder geval diegenen tot buitengewone leden te benoemen, die

als zodanig reeds betrokken zijn, c.q. worden, bij de werkzaamheden van de Voorlopige Raad, te weten:

- de directeur van het Centraal Planbureau;
- de directeur-generaal van de ruimtelijke ordening;
- de directeur-generaal voor de Statistiek;
- de voorzitter van de Commissie voor de Ontwikkeling van de Beleidsanalyse;
- de directeur van het Sociaal en Cultureel Planbureau.

Op het grote belang van de werkzaamheden van de zogenaamde facetplanbureaus voor de W.R.R. is reeds gewezen in het algemene deel van deze memorie. Omgekeerd zullen deze bureaus in toenemende mate rekening kunnen gaan houden met de integrale lange-termijnstudies die in het kader van de W.R.R. tot ontwikkeling zullen worden gebracht. Hetzelfde geldt voor de Commissie voor de Ontwikkeling van de Beleidsanalyse (C.O.B.A.) en de Raad van Advies voor het Wetenschapsbeleid (R.A.W.B.).

Hun activiteiten hangen in beginsel zo nauw samen met die van de W.R.R. dat de noodzaak van het creëren van een samenwerkingsverband, waarin ook het C.B.S. als onmisbaar toeleveringsorgaan niet zou kunnen ontbreken, van meet af aan duidelijk is geweest. Met uitzondering van de R.A.W.B. is daarvoor de figuur gekozen van een buitengewoon lidmaatschap, door middel waarvan de voorzitters respectievelijk hoofden van deze commissies en diensten periodiek bij het overleg in de raad kunnen worden betrokken. Met betrekking tot de R.A.W.B. is voorshands voorzien in een gewoon lidmaatschap van de voorzitter c.q. een lid van deze raad, vanwege de veelheid van contacten van de beide raden met wetenschappelijke instellingen. Aldus kan op de meest doelmatige wijze de nodige coördinatie van hun activiteiten in dezen tot stand worden gebracht.

Uit het tweede lid van dit artikel volgt dat deze regeling evenmin als de aanwijzing van de bovengenoemde buitengewone leden een definitief karakter heeft.

Artikel 7 De raad beschikt over een eigen bureau, waarin een

Memorie van toelichting

wetenschappelijke staf is opgenomen. Het ligt in de bedoeling dit bureau beperkt van omvang te houden, zulks onder meer om dublures van werkzaamheden die elders reeds worden verricht, te voorkomen. De juiste omvang van het bureau zal eerst kunnen worden bepaald nadat ervaring is opgedaan met het functioneren van de raad.

Uit de verantwoordelijkheid van de Minister-President voor het functioneren van de raad volgt dat het bureau ressorteert onder het departement van Algemene Zaken.

Artikel 8 Dit artikel regelt de wijze, waarop de raad de beschikking krijgt over de voor zijn werk noodzakelijke informatie.

In lid 1 wordt vastgesteld dat de raad bij de uitvoering van zijn taak mede op de uitkomsten van door andere instellingen verricht onderzoek zal steunen. Naast de wetenschappelijke literatuur en de publikaties van internationale organisaties wordt hierbij in het bijzonder gedacht aan de studiebureaus die in verschillende sectoren van de overheid werkzaam zijn, de planbureaus die de samenleving vanuit een bepaalde gezichtshoek benaderen en voorts universitaire en niet-universitaire instituten, waar voor de raad relevant wetenschappelijk onderzoek wordt verricht.

Om de beschikking te krijgen over de voor zijn werk benodigde informatie wordt in het tweede lid geregeld, dat alle overheidsinstellingen verplicht zijn deze informatie, indien de raad daarom vraagt, te verschaffen. Het derde lid geeft de raad de bevoegdheid zich rechtstreeks te wenden tot andere instellingen en personen voor het verkrijgen van de informatie, die hij behoeft.

Uit doelmatigheidsoverwegingen is het ten slotte gewenst, dat de departementen en andere overheidsinstellingen eigener beweging de raad op de hoogte stellen van toekomstonderzoek, dat aldaar wordt verricht benevens van veronderstellingen en voorname van het beleid op lange termijn.

Artikel 9 In aansluiting op het vorige artikel dat betrekking heeft op de toevoer van informatie naar de raad, stelt dit artikel vast dat de raad bevoegd is zowel nationaal als internationaal zelf

samenwerkingsvormen te initiëren met ambtelijke en niet-ambtelijke deskundigen.

In tegenstelling tot eerder gedane voorstellen zijn niet bij voorbaat een of meer interdepartementale overlegorganen aangewezen die op ambtelijk niveau als verbindingsschakels met de rijksoverheid zouden moeten gaan fungeren. Afgezien van de samenwerkingsvorm waarin artikel 6 voorziet is er de voorkeur aan gegeven op dit punt empirisch te werk te gaan. Aldus worden aan de raad de tijd en de mogelijkheid gegeven zijn werkzaamheden te organiseren en naar bevind van zaken zelf de verbindingen aan te geven waaraan hij in de praktijk behoefte zal blijken te hebben. Het tweede lid geeft de raad de bevoegdheid commissies in te stellen. Wanneer daar ambtelijke deskundigen in benoemd worden, zal op hun tijd en werkkraft ten behoeve van de werkzaamheden van de raad voor een deel beslag worden gelegd. In verband hiermede is hun medewerking afhankelijk gesteld van de instemming van de betrokken ministers.

Ten slotte is het voor de raad van belang, dat hij op de meest doelmatige wijze, dat is rechtstreeks, internationale contacten kan onderhouden met personen en instellingen die zich op hetzelfde terrein bewegen. Die behoefte zal stellig ontstaan omdat zowel in binnen- als buitenland nog weinig ervaring is opgedaan met integrale beleidsvoorbereiding voor het overheidsbeleid op lange termijn, terwijl ook in andere landen de behoefte aan een dergelijke beleidsvoorbereiding in toenemende mate wordt gevoeld en ter zake voorzieningen en procedures zijn of worden voorbereid.

Artikel 10 De raad zal zich zoveel mogelijk baseren op onderzoek, dat reeds bij overheidsdiensten en wetenschappelijke instellingen plaats vindt. Het kan echter voor de raad noodzakelijk zijn om in het kader van zijn werkzaamheden aan deze diensten en instellingen te verzoeken bepaalde studies te ondernemen. Voor zover dit overheidsdiensten betreft, is, evenals bij de deelname van ambtelijke deskundigen aan commissies van de raad, daarvoor om dezelfde reden de medewerking van de betrokken ministers vereist.

Memorie van toelichting

Aan de raad worden middelen ter beschikking gesteld ter medefinanciering van onderzoekingen voor die gevallen waarin de raad een bepaald onderzoekresultaat voor zijn werk onmisbaar acht en de meest in aanmerking komende instantie daarvoor niet over voldoende middelen beschikt. De mogelijkheden in dezen worden begrensd door de middelen die ten behoeve van de raad jaarlijks worden uitgetrokken op de begroting van het departement van Algemene Zaken. De verstrekking van eigen middelen moet zoveel mogelijk worden beperkt door tijdig aansluiting te vinden bij onderzoekprogramma's en -voornemens van andere instellingen. Het is overigens niet uitgesloten dat de raad zich genoopt zal zien tot het zelf verrichten van onderzoek, namelijk daar waar voor integrale toekomstverkenningen nieuwe onderzoeksmethodes tot ontwikkeling zouden moeten worden gebracht.

Artikel 11 Wil de raad goed kunnen functioneren, dan is het noodzakelijk dat beleidsveronderstellingen voor de langere termijn en andere voor de W.R.R. relevante gegevens zonder terughoudendheid reeds in een vroeg stadium aan de raad ter beschikking worden gesteld. Ten einde een optimale communicatie te bevorderen zijn de voorzitter en de leden van de raad onderworpen aan een soortgelijke geheimhoudingsverplichting als die waarin het Algemeen Rijksambtenaren Reglement voorziet. De raad zal in zijn rapporten ook met geclassificeerde gegevens rekening kunnen houden zonder dat deze als zodanig in de openbaarheid behoeven te worden gebracht.

Artikel 12 In het eerste lid wordt vastgesteld, dat de raad zijn rapporten aan de Regering uitbrengt via de Minister-President. De inhoud van de rapporten is uiteraard geheel voor verantwoording van de raad. De Minister-President is ervoor verantwoordelijk dat de raad functioneert overeenkomstig de bepalingen van deze wet en in de gelegenheid wordt gesteld, voor zover zulks van de Regering afhankelijk is, zijn taak onder optimale condities te vervullen. In het tweede en derde lid worden de betrekkingen tussen de raad en de Ministerraad meer in het bijzonder geregeld. De Ministerraad stelt de raad in kennis van zijn bevindingen met betrekking

tot de door de raad uitgebrachte rapporten en de raad kan naar aanleiding daarvan verzoeken om een gedachtenwisseling met de Ministerraad.

Aan deze uitzonderlijke regeling liggen verscheidene overwegingen ten grondslag. De hier bedoelde gedachtenwisseling zal betrekking hebben op de rapporten die de raad aan de Regering uitbrengt in het kader van zijn in artikel 2, sub *a* en *b*, geformuleerde taak. Het kenmerkende van deze rapporten is dat zij (1) betrekking hebben op de ontwikkeling van de samenleving als geheel, in al haar sectoren en facetten, en (2) van informatieve aard zijn en zich beperken tot het aangeven van beleidsalternatieven. Zij zijn derhalve gericht op de onderlinge samenhang van het in de verschillende sectoren te voeren beleid, en niet op de beleidsadvisering binnen één sector. Dit betekent allereerst dat het gevaar van een voorkeursbehandeling van enig deelbelang afwezig is.

Voorts is, omdat de rapporten van de raad betrekking hebben op alle sectoren en facetten van de samenleving in hun onderlinge samenhang, een gedachtenwisseling met slechts enkele ministers ontoereikend en is het de Ministerraad als geheel die zich op de lange-termijnconsequenties van het regeringsbeleid moet beraden.

De in het tweede en derde lid geformuleerde regeling bedoelt dit beraad en de ambtelijke voorbereiding ervan zo intensief mogelijk te maken. Omgekeerd zal het voor de raad van wezenlijk belang zijn om voeling te houden met de eisen die aan het beleid op korte en middellange termijn worden gesteld en daarbij te constateren in welke mate zijn rapporten beantwoorden aan hun doel.

Artikel 13 In het algemene gedeelte van deze memorie is uiteengezet dat de openbaarmaking van de uit te brengen rapporten een wezenlijk element vormt van het functioneren van de W.R.R. in de Nederlandse samenleving. Zonder deze openbaarheid zou de raad niet aan zijn doel kunnen beantwoorden. De restrictie gelegen in de woorden „in beginsel” moet dan ook niet aldus worden gelezen dat de regering de publikatie van aan haar uitgebrachte rapporten over de mogelijke ontwikkelingen van de samenleving op lange termijn zou kunnen tegenhouden. Er wordt

niet meer mee beoogd, dan hetgeen gesteld is in de toelichting op artikel 11. Tegenover de bereidheid om de raad te voorzien van geclassificeerde gegevens wordt in het tweede lid van artikel 13 de ministers de zekerheid verschaft dat het eindprodukt, i.c. deze rapporten, eerst zal worden gepubliceerd nadat er gelegenheid is geweest om te bezien of er incidentele gegevens in voorkomen die niet voor openbaarmaking in aanmerking kunnen komen. Naar verwachting zal dit laatste overigens gelet op de aard van deze rapporten, zelden het geval zijn.

Artikel 14 Ten einde de raad in staat te stellen op soepele wijze zijn werkwijze aan te passen aan de eisen, die het werk stelt, zijn in de wet geen nadere regels opgenomen omtrent de werkwijze van de raad.

Bij de onafhankelijkheid van de raad behoort dat de raad de volledige vrijheid krijgt de interne organisatie naar eigen goeddunken te regelen en zelfstandig contacten met andere instanties te onderhouden.

Overgangsbepalingen: artikelen 15 en volgende.

Bij Koninklijk besluit van 6 november 1972 werd de Voorlopige Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid ingesteld.

Voorzitter, overige leden, secretaris en buitengewone leden van de Voorlopige Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid werden bij Ministeriële Beschikking aangewezen.

Ten einde de continuïteit van de werkzaamheden van de raad te verzekeren, is het gewenst, dat de voorzitter en de overige leden van de Voorlopige Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid in de raad zitting krijgen. Hun zittingsperiode zal eindigen op 1 januari 1978. Met het inwerking treden van de Wet inzake de instelling van de W.R.R. vervalt het Koninklijk besluit inzake de instelling van de Voorlopige Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid.

*De Minister-President,
Minister van Algemene Zaken,
J. M. den Uyl*